

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 25. marraskuuta 2019
(OR. en)

14459/19

DEVGEN 215
GENDER 56
SUSTDEV 167
SOC 769
ONU 131
ACP 138
RELEX 1092
COHAFA 101
COHOM 123

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Päivämäärä:	25. marraskuuta 2019
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	13993/19
Asia:	Sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n toimintasuunnitelman (GAP II) täytäntöönpano vuonna 2018: sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan lisääminen EU:n ulkoisissa toimissa – Neuvoston päätelmät (25. marraskuuta 2019)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3732. istunnossaan 25. marraskuuta 2019 hyväksymät päätelmät aiheesta "Sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva EU:n toimintasuunnitelma (GAP II) 2018: Sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan vahvistaminen EU:n ulkoisissa toimissa".

**Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n
toimintasuunnitelman (GAP II) täytäntöönpanosta vuonna 2018:
sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan lisääminen EU:n ulkoisissa toiminna**

1. Neuvosto panee merkille, että vuonna 2018 sukupuolten tasa-arvon ja tyttöjen ja naisten voimaannuttamisessa saavutettiin maailmanlaajuisesti merkittävää edistystä. Useat maat ovat hyväksyneet tai ovat valmiita hyväksymään tasa-arvoa ja syrjinnän torjuntaa koskevia lakeja, ovat lisänneet sukupuolitietoista budjetointia ja parantaneet raportointi- ja avoimuusmenettelyjensä laatua. On näyttöä siitä, että tyttöjen ja naisten tilanne on parantunut: lapsi-, varhais- ja pakkoavioliitot ovat vähentyneet, sosiaalinen osallisuus on lisääntynyt ja osallistuminen poliittiseen, taloudelliseen ja julkiseen elämään on lisääntynyt. Kaikista parannuksista huolimatta yhdenkään maailman maan ei voida vielä katsoa saavuttavan sukupuolten tasa-arvoa vuoteen 2030 mennessä. Neuvosto on huolissaan siitä, että nykyisellä parannusvauhdilla kestää arvioiden mukaan 108 vuotta, ennen kuin maailmanlaajuinen sukupuolten välinen kuilu saadaan kurottua umpeen¹. Monissa osissa maailmaa naisten ja tyttöjen mahdollisuudet nauttia täysimääräisesti kaikista ihmisoikeuksista heikkenevät, ja kansalaisyhteiskunnan järjestöillä, myös naisten oikeuksia ajavilla järjestöillä, on yhä enemmän haasteita kaventuvassa demokraattisessa toimintaympäristössä maailmanlaajuisesti. Tilannetta pahentavat pitkittyneet konfliktit, ilmastonmuutoksen vaikutukset, luonnonkatastrofit ja pakkomuuttotilanteet.
2. Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden sekä sukupuoleen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kiireellisesti paljon syvemmälle meneviä, nopeampia ja kunnianhimoisempia maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia toimia. Neuvosto vahvistaa näin ollen, että EU ja jäsenvaltiot ovat täysimääräisesti ja tinkimättä sitoutuneet saavuttamaan vuoteen 2030 mennessä 17 kestävän kehityksen tavoitetta, muun muassa edistämään naisten ja tyttöjen kaikkien ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista ja sukupuolten tasa-arvoa sekä lisäämään naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuuksia ensisijaisena tavoitteena kaikilla politiikan ja toiminnan aloilla. Tämä on EU:n ensisijainen prioriteetti, ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva EU:n toimintasuunnitelma on keskeinen väline näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, sillä se lähentää EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden toimia tähän pääsemiseksi. Edistymistä on nopeutettava ja sen lisäksi on säilytettävä ja turvattava tähänastiset saavutukset, jotta ne eivät vaarannu eikä kehityksessä tule takaiskuja.

¹ Maailman talousfoorumin sukupuolten välisiä eroja koskeva raportti Global Gender Gap Report 2018.

3. Neuvosto palauttaa mieleen 26. marraskuuta 2018 antamansa päätelmät sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n toimintasuunnitelman (GAP II) täytäntöönpanosta vuonna 2017: Sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan lisääminen EU:n ulkoisissa toimissa ja toistaa, että sen strateginen ja tehokas täytäntöönpano on tärkeää varmistaa seurannan, arvioinnin, raportoinnin ja jatkotoimien avulla kaikissa EU:n ulkosuhteissa.
4. Neuvosto palauttaa myös mieleen 10. joulukuuta 2018 antamansa päätelmät naisista, rauhasta ja turvallisuudesta ja toistaa, että EU on sitoutunut YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ja sen pohjalta annettujen päätöslauselmien täysimääräiseen täytäntöönpanoon. Neuvosto korostaa, että on tärkeää, että naiset osallistuvat täysimääräisesti ja tarkoituksenmukaisesti konfliktien ehkäisyyn, rauhanrakentamiseen ja konfliktien ratkaisemiseen sekä paikallisyhteisöjen selviytymiskyvyn kehittämiseen. Neuvosto vahvistaa, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden tavoitteena on varmistaa, että naisten ja tyttöjen oikeudet, toimintamahdollisuudet ja suojelu otetaan aina huomioon ja niitä tuetaan konfliktin edellä, sen aikana ja sen jälkeen. Naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevassa EU:n uudessa strategisessa toimintamallissa korostetaan konkreettisten sitoumusten ja toimien tarvetta sekä tarvetta osallistaa, voimaannuttaa, suojella ja tukea naisia ja tyttöjä, jotta voidaan saavuttaa kestävä ja pysyvä rauha ja turvallisuus, jotka ovat ihmisoikeuksien ja kestävä kehityksen olennaisia edellytyksiä, kestävä kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 ja siihen liittyvien kestävä kehityksen tavoitteiden sekä uuden kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen mukaisesti.
5. Neuvosto on tyytyväinen sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan toimintasuunnitelman (2016–2020) (GAP II) täytäntöönpanon edistymiseen, joka käy ilmi vuoden 2018 täytäntöönpanokertomuksesta. Neuvosto kehottaa komissiota, korkeaa edustajaa ja jäsenvaltioita vahvistamaan edelleen tukeaan sukupuolten tasa-arvolle, kaikkien naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien täysimääräiselle toteutumiselle ja heidän voimaannuttamiselleen kaikkialla maailmassa sekä toimimaan keskeisessä ja yhä vahvemmassa roolissa resurssien virtaviivaistamiseksi ja hyödyntämiseksi tätä varten.

6. Neuvosto panee tyytyväisenä merkille, että EU on kiinnittänyt enemmän huomiota sukupuolten tasa-arvoon ja naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen, kuten vuoden 2018 täytäntöönpanokertomuksesta käy ilmi, erityisesti taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien sekä yritystoiminnan ja ihmisoikeuksien osalta; tasa-arvoanalyysien käyttöä on lisätty hankkeiden suunnittelussa ja muotoilussa; institutionaalisen kulttuurin muutokseen tähtäävät parannukset ovat jatkuneet; johdonmukaisuutta on lisätty ja koordinoitua parannettua EU:n toimielinten välillä sekä näiden toimielinten ja EU:n jäsenvaltioiden välillä; sukupuolten tasa-arvoon ja ihmisoikeuksiin liittyvät näkökohdat on otettu paremmin huomioon toimintapolitiikassa ja poliittisissa vuoropuheluissa ja EU:lla on vahvempi rooli vastuuvollisuuden edistämiseksi humanitaarisessa järjestelmässä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi. Neuvosto on tyytyväinen myös siihen, että EU tuo nyt paremmin esiin sukupuolten tasa-arvoa koskevat kysymykset asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla, kuten YK:n naisten asemaa käsittelevässä toimikunnassa, ja antaa niille enemmän näkyvyyttä.
7. Neuvosto korostaa tähänastisia saavutuksia, mutta toteaa, että edistyminen on ollut epätasaista aihekohtaisten painopisteiden ja EU:n eri toimijoiden välillä. Paljon on vielä tekemättä, ja se edellyttää komissiolta, korkealta edustajalta ja kaikilta jäsenvaltioilta lisää yhteisiä ponnisteluja sukupuolten tasa-arvoa koskevan EU:n politiikan panemiseksi täysimääräisesti täytäntöön ulkosuhteissa ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevassa toimintasuunnitelmassa (2016–2020) esitettyjen tehokkuutta koskevien vähimmäisvaatimusten täyttämiseksi.
8. Neuvosto panee erittäin huolestuneena merkille, että tähänastisesta edistymisestä huolimatta nykytahdilla on vaikea saavuttaa GAP II:n tavoitetta vuoteen 2020 mennessä eli että 85 prosenttia kaikista uusista toimista edistää sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä joko merkittävästi (G-indikaattori 1) tai pääasiallisesti (G-indikaattori 2)². Neuvosto panee tässä yhteydessä huolestuneena merkille viimeaikaiset arviot, joiden mukaan kestävän kehityksen tavoitteen 5 rahoitus on edelleen täysin riittämätöntä. Neuvosto kannustaa tämän vuoksi painokkaasti kaikkia toimijoita yhdistämään ponnistelunsa, jotta tämä tavoite voitaisiin saavuttaa nopeammin. Tässä yhteydessä neuvosto muistuttaa komissiota, korkeaa edustajaa ja jäsenvaltioita tarpeesta ottaa sukupuolten tasa-arvoa koskevat tavoitteet huomioon kaikissa mahdollisissa olosuhteissa ja esittää perustelut kaikissa tapauksissa, joissa tämä ei ole mahdollista³. Se muistuttaa myös, että sukupuolten tasa-arvoa koskeviin kunnianhimoisiin tavoitteisiin olisi sisällytettävä muita ulottuvuuksia, kuten ikä ja vammaisuus, jotta myönteinen täydentävä vaikutus voidaan varmistaa.

² Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kehitysapukomitean (DAC) määritelmän mukaisesti.

³ Tällaisissa tapauksissa toimi saa arvosanan "0", kun käytetään sukupuolten tasa-arvon indikaattoria ("G0").

9. EU on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen sekä Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelman ja niihin liittyvien tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja tässä yhteydessä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin. Edellä esitetty huomioon ottaen EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään ja suojelemaan jokaisen yksilön oikeutta hallita täysin omaan seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyviä kysymyksiä ja päättää niistä vapaasti ja vastuullisesti ilman syrjintää, pakottamista tai väkivaltaa, sekä kyseisen oikeuden toteutumista. Lisäksi EU korostaa, että kaikilla pitäisi olla mahdollisuus saada kohtuulliseen hintaan laadukasta ja monipuolista seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää tietoa, koulutusta, kattava seksuaalikasvatus mukaan lukien, ja terveydenhuoltopalveluja. Neuvosto panee tyytyväisenä merkille yksityiskohtaisen raportoinnin, myös täytäntöönpanoraportin liitteessä 5, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvistä EU:n toimista uuden kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen mukaisesti ja että tämän alan rahoitusta on lisätty vuonna 2018. Koska uusien toimien määrän on kuitenkin raportoitu vähentyneen, neuvosto kannustaa komissiota ja jäsenvaltioita tehostamaan toimiaan tällä alalla tulevinä vuosina. Neuvosto palauttaa tältä osin mieleen sitoumukset, jotka tehtiin tänä vuonna 25 vuotta täyttävässä kansainvälisessä kehitys- ja väestökongressissa, ja korostaa, että maailmanlaajuisista raportointimenetelmää on parannettava. Lisäksi neuvosto korostaa, että on tärkeää saada edelleen käyttöön lisävaroja ja tukea tämän alan sidosryhmiä.
10. Neuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että EU keskittyy yhä enemmän torjumaan kaikenlaista syrjintää ja väkivaltaa osana sukupuoleen perustuvan haavoittuvuuden ja väkivallan laajempaa ilmiötä, joka taas nivoutuu tiiviisti lujassa olevaan eriarvoisuuteen sekä tasa-arvoon ja naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksiin kohdistuviin laajapohjaisempiin hyökkäyksiin, kuten verkossa ja digitaali-alustoilla tapahtuvaan kiusaamiseen ja kyberkiusaamiseen. Tässä hengessä neuvosto kehottaa komissiota, korkeaa edustajaa ja kaikkia jäsenvaltioita edistämään tänä vuonna 40 vuotta täyttävän kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) täysimääräistä ja tehokasta täytäntöönpanoa.

11. Neuvosto on tyytyväinen myös siihen, että kehitysyhteistyössä, humanitaarisessa toiminnassa ja konflikteihin liittyvissä yhteyksissä keskitytään käsittelemään asianomaisten tahojen harjoittamaa hyväksikäyttöä ja häirintää. Se korostaa, että on tärkeää noudattaa sitoumuksia, jotka sisältyvät OECD:n kehitysapukomitean suositukseen seksuaalisen riiston, hyväksikäytön ja häirinnän lopettamisesta kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa.
12. Lisäksi neuvosto kehottaa kaikkia EU:n toimijoita, jäsenvaltiot mukaan luettuina, sitoutumaan edelleen kaikenlaisen seksuaalisen ja sukupuoliperusteisen väkivallan ehkäisemiseen ja torjumiseen sekä siihen, että tekijät saatetaan syytteeseen. Tällaista väkivaltaa on esimerkiksi parisuhdeväkivalta, vahingolliset käytännöt, kuten naisten sukuelinten silpominen sekä lapsi-, varhais- ja pakkoavioliitot, kunniaväkivalta, konflikteihin liittyvä seksuaalinen ja sukupuoliperusteinen väkivalta, ihmiskauppa, seksuaalinen riisto, hyväksikäyttö ja häirintä sekä verkkoväkivalta ja -kiusaaminen. Neuvosto korostaa tässä yhteydessä uhreille annettavan avun tarvetta ja palauttaa mieleen EU:n sitoumuksen ehkäistä ja torjua kaikenlaista, myös miehiin ja poikiin kohdistuvaa, seksuaalista ja sukupuoliperusteista väkivaltaa ilman väkivallasta selvinneen seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää ja sitoumuksen asettaa tekijät syytteeseen. Seksuaalinen ja sukupuoliperusteinen väkivalta on sekä sukupuolten eriarvoisuuden syy että sen seuraus. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä naisiin ja tyttöihin, joihin kohdistuu moniperusteista ja risteävää syrjintää, muuttajat, pakolaiset, maan sisäiset pakolaiset sekä vammaiset naiset ja tytöt mukaan luettuina.
13. Tässä yhteydessä neuvosto panee tyytyväisenä merkille, että naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistamista kaikkialla maailmassa koskevan EU:n ja YK:n Spotlight-aloitteen täytäntöönpanossa on edistytty jatkuvasti. Aloitteen määrärahat olivat 270 miljoonaa euroa Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa vuonna 2018 toteutettaviin ohjelmiin. Neuvosto kiittää myös EU:n vahvaa johtajuutta sukupuoliperusteiselta väkivallalta suojelemista hätätilanteissa koskevan toimintakehotuksen yhteydessä sekä konflikteihin liittyvän seksuaalisen ja sukupuoliperusteisen väkivallan uhrien tukemisessa muun muassa vuoden 2018 Nobelin rauhanpalkinnon saajien Nadia Muradin ja Denis Mukwegan työn kautta. Tässä yhteydessä neuvosto korostaa edelleen seksuaali- ja sukupuoliperusteisen väkivallan torjumista humanitaarisissa kriiseissä käsitelleen Oslon konferenssin tulosten merkitystä.

14. Neuvosto korostaa, että sukupuolten tasa-arvo on keskeinen tärkeä tavoite elämän kaikissa vaiheissa ja kaikenikäisten henkilöiden kannalta eri elämänvaiheiden ja siirtymien kautta. Näitä voivat olla koulun aloittaminen, työmarkkinoille liittyminen, raskaus ja lasten saaminen, avioliitto, leskeys ja eläkkeelle jääminen.
15. Neuvosto toistaa, että miehet ja pojat on otettava mukaan naisiin ja tyttöihin kohdistuvan kaikenlaisen väkivallan ja sukupuolten eriarvoisuuden poistamiseen, heidät on saatava paremmin tiedostamaan sukupuolten eriarvoisuuden vaikutukset ja lisäksi on edistettävä heidän aktiivista ja mielekästä rooliaan käyttäytymismallien muutosten tukemisessa, syrjiviin sosiaalisiin normeihin puuttumisessa ja sukupuolistereotyyppien torjumisessa.
16. Neuvosto korostaa, että komission, korkean edustajan ja jäsenvaltioiden on edelleen parannettava huomattavasti tasa-arvoanalyysin järjestelmällistä käyttöä ja sukupuolinäkökulman johdonmukaista valtavirtaistamista, mukaan lukien sukupuolen ja iän mukaan eriteltyjen tietojen ja sukupuolinäkökohdat huomioon ottavien indikaattoreiden kerääminen ja käyttö kaikkien EU:n ulkoisen toiminnan prosessien määrittelyssä, suunnittelussa, täytäntöönpanossa, seurannassa ja arvioinnissa, myös kaupan, infrastruktuuriin liittyvien investointien, yksityisen sektorin investointien ja rahoitusta yhdistävien ohjelmien, turvallisuuteen liittyvien aloitteiden ja ilmastonmuutoksen yhteydessä. Kaikessa ulkoisessa toiminnassa ja kansainvälisessä yhteistyössä olisi myös kiinnitettävä erityistä huomiota aihealueisiin, joilla on mahdollisesti sukupuolijärjestelmää muuttava tavoite ja sisältö, ja tarkasteltava institutionaalisia, sosiaalisia ja systeemisiä normeja ja toimintatapoja, jotka ovat sukupuolten epätasa-arvon taustalla, ja kyseenalaistettava ne, sillä ne ovat ratkaisevan tärkeitä muutoksen syventämiseksi. Näitä pyrkimyksiä olisi tuettava ihmisoikeuksiin perustuvan lähestymistavan avulla muun muassa sisällyttämällä sukupuolten tasa-arvo täysimääräisesti välineistöön, joka koskee oikeusperustaisen, kaikki ihmisoikeudet käsittävän lähestymistavan soveltamista EU:n kehitysyhteistyössä. Neuvosto korostaa myös, että institutionaalisen kulttuurin muutosta on edelleen lujitettava sukupuolten tasa-arvon vahvistamiseksi.

17. Neuvosto korostaa, että kansalaisyhteiskunnan kanssa on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä, kun GAP II -toimintasuunnitelmaa pannaan täytäntöön ja kun pyritään yleisemmin saavuttamaan kestävä kehityksen tavoitteet. Se arvostaa kansalaisyhteiskunnan, ruohonjuuritason naisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien keskeistä roolia aktiivisen osallistumisen ja kuulemisen kautta. Neuvosto pyytää tässä yhteydessä komissiota, korkeaa edustajaa ja jäsenvaltioita jatkamaan ja tehostamaan yhteistyötä sukupuolten tasa-arvoa sekä naisten ja tyttöjen vaikutusvallan vahvistamista edistävien kansalaisjärjestöjen kanssa ja näiden järjestöjen kuulemista. Tämä pitäisi tehdä kaikilla GAP II -toimintasuunnitelman täytäntöönpanon tasoilla, tasa-arvoanalyysi mukaan luettuna, ja kaikissa ohjelmasuunnittelun ja toimintapoliittisten syklien vaiheissa. Tarve lisätä naisten, naisjärjestöjen ja naispuolisten ihmisoikeuksien puolustajien turvallisuutta olisi otettava asianmukaisesti huomioon. Huomiota olisi kiinnitettävä myös maaseudulla asuviin naisiin ja tyttöihin.
18. Jotta ulkosuhteissa voitaisiin varmistaa kaikkien sukupuolten tasa-arvoa koskevien EU:n sitoumusten täysimääräinen täytäntöönpano, neuvosto kannustaa komissiota ja korkeaa edustajaa jatkamaan laaja-alaista työskentelyä sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä koskevan kunnianhimoisen ohjelman laatimiseksi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa.
19. Lähestymme vuoteen 2020 ulottuvia tärkeitä välitavoitteita, kuten Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman 25-vuotispäivää, kestävä kehityksen toimintaohjelman 2030 kestävä kehityksen tavoitteiden 5-vuotispäivää, naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 20-vuotispäivää sekä sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n strategisen toimintaohjelman 2016–2019 uusimista. Tämän pohjalta ja ottaen huomioon ehdotuksen siitä, että EU liittyy naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen (Istanbulin yleissopimus), neuvosto kehottaa kaikkia toimijoita kiinnittämään erityistä huomiota EU:n sisäisten ja ulkoisten politiikkojen ja toimien johdonmukaisuuden varmistamiseen.
20. Edellä esitetty huomioon ottaen neuvosto on tyytyväinen GAP II -toimintasuunnitelman täytäntöönpanon arvioinnin käynnistämiseen ja toistaa, että yksinkertaistettujen, käyttäjäystävällisten ja laadullisten raportointimekanismien kehittämistä on jatkettava. Neuvosto pyytää komissiota hyödyntämään havaintojaan varmistaakseen GAP II -toimintasuunnitelman puitteissa saavutetun edistymisen kestävyiden ja keskittämään toimensa sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevaan EU:n uuteen toimintasuunnitelmaan (2020) pitäen yllä korkeaa tavoitetasoa sekä ottamalla nämä kysymykset huomioon ja toteuttamalla niitä kaikilla ulkopoliittikan aloilla.